

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної
діяльності

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

МУЗЕЙНІ ПРАКТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ
НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Силабус освітнього компонента «МУЗЕЙНІ ПРАКТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ» підготовки бакалаврського освітнього рівня.

Розробник: Надольська В. В., професор кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, к.і.н., доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Надольська В. В.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

протокол № 8 від 21 січня 2026 р.

Завідувач кафедри:

(Гаврилюк С. В.).

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5	Спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	Рік навчання: 3-й Семестр: 5-й
ІНДЗ: є	Освітньо-професійна програма «Музейний менеджмент, культурний туризм»	Лекції: 10 год.
		Практичні (семінарські): 20 год.
	Освітній рівень бакалаврський	Самостійна робота: 110 год.
		Консультації: 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	Навчальний план 2024 р. зі змінами 2025 р.

II. Інформація про викладача

ПП: Надольська Валентина Василівна.

Науковий ступінь: кандидат історичних наук.

Вчене звання: доцент.

Посада: професор кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності.

Контактна інформація: e-mail: nadolsk65@gmail.com

Дні занять: див. електронний розклад <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Силабус освітнього компонента «Музейні практики збереження і популяризації об'єктів нематеріальної культурної спадщини» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня. Він спрямований на формування у студентів сучасних наукових знань про діяльність музеїв, спрямовану на збереження та популяризацію об'єктів нематеріальної культурної спадщини, як складову реалізації соціокультурних функцій музейних установ; форми музеєфікації та актуалізації об'єктів нематеріальної культурної спадщини (далі – НКС); успішні

зарубіжні та вітчизняні музейні практики роботи з НКС. Вивчення курсу сприятиме розумінню важливості збереження і популяризації об'єктів нематеріальної культурної спадщини. Проведення занять у музеї дозволить студентам взяти участь у музейній роботі, на практиці засвоїти форми роботи з НКС.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента: засвоєння здобувачами вищої освіти теорії музеєфікації об'єктів НКС, їх обліку, збереження та дослідження у музеї; набуття студентами навичок реалізації на практиці головних напрямів, форм і методів збереження і популяризації різних груп НКС.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Музейні практики збереження і популяризації об'єктів нематеріальної культурної спадщини» є: засвоєння здобувачами вищої освіти теорії музеєфікації об'єктів НКС, їх використання для реалізації музеями своїх функцій; формування розуміння особливостей нематеріальних об'єктів та їхньої відмінності від матеріальних пам'яток; засвоєння норм міжнародного права та вітчизняного законодавства щодо охорони НКС; вивчення успішних зарубіжних і вітчизняних кейсів «живих музеїв» та етноцентрів; вироблення вмінь та навичок фіксації і документування НКС, її презентації у музейному просторі, розробки заходів (фестивалів, майстер-класів, освітніх курсів), які роблять традиційну культуру привабливою для сучасного відвідувача.

3. Soft skills. Вивчення освітнього компонента дозволить здобувачам освіти розвинути комунікативні навички (навички публічних виступів, ведення діалогу та фасилітації; невербальної комунікації, емпатію та міжкультурну комунікацію); критичне та креативне мислення; організаційні та навички управління часом; уміння працювати в команді; самостійність та відповідальність.

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Консультації	Форма контролю/бали
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Природа та специфіка НКС	14	2	2	9	1	ДС, УО, Р, ІРС / 6
Тема 2. Міжнародні та національні стандарти з охорони об'єктів НКС	13	2		10	1	ДС
Тема 3. Методи фіксації та документування об'єктів НКС	14	2	2	9	1	ДС, УО, Р, ІРС / 6
Тема 4. Етичні норми роботи з НКС	13		2	10	1	ДС, УО, Р, ІРС / 6
Тема 5. Музеєфікація об'єктів НКС	13		2	10	1	ДС, УО, Р, ІРС / 6

Тема 6. Роль аудіовізуальних архівів та 3D-моделювання у фіксації традиційних ремесел	10	2		8		ДС	
Тема 7. Живі експозиції та майстер-класи	12		2	9	1	ДС, УО, Р, ІРС / 6	
Тема 8. Цифрова популяризація НКС	12		2	9	1	ДС, УО, Р, РМГ / 6	
Тема 9. Залучення носіїв спадщини до створення музейних нарративів	12	2	2	8		ДС, УО, Р, ІРС / 6	
Тема 10. Розробка та реалізація освітніх програм на основі НКС	12		2	9	1	ДС, УО, Р, ІРС / 6	
Тема 11. Музейний менеджмент та маркетинг НКС	12		2	9	1	ДС, УО, Р, РМГ / 6	
Тема 12. Моніторинг та оцінка музейної діяльності зі збереження та популяризації об'єктів НКС	13		2	10	1	ДС, УО, Р, РМГ, ІНДЗ / 6	
Робота на семінарських заняттях						60 балів (6 балів x 10 занять)	
Активна участь у роботі семінарських занять						6 балів	
Відвідування і робота на лекційних заняттях						10 балів	
Виконання завдань самостійної роботи						12 балів	
ІНДЗ						12 балів	
Усього годин/ балів		150	10	20	110	10	100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору, УО – усне опитування тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів вищої освіти виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота здобувачів включає як повністю самостійне освоєння окремих тем дисципліни, так й опрацювання тем, які розглядаються під час аудиторної роботи. У ході самостійної роботи здобувачі вищої освіти опрацьовують та конспектують навчальну, наукову і довідкову літературу, виконують завдання, спрямовані на закріплення знань і формування умінь та навичок, готуються до поточного і проміжного контролю з дисципліни.

№ теми	Види, зміст самостійної роботи
1	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Скласти перелік елементів НКС вашої родини або громади (рецепти, пісні, звичаї та ін.).
2	Опрацювання лекційного матеріалу. Заповнити скорочену форму заявки на включення елемента до Реєстру НКС.
3	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Провести та записати інтерв'ю з носієм традицій, звичаїв та ін.
4	Підготовка до семінарського заняття. Розробити зразок етичної згоди між музеєм та громадою на використання їх об'єктів НКС.

5	Підготовка до семінарського заняття. Створити концепцію виставки одного звуку або одного руху (наприклад, танець або ковальський удар).
6	Опрацювання лекційного матеріалу. Обробити польовий запис та створити метадані для його довготривалого зберігання в базі даних.
7	Підготовка до семінарського заняття. Розробити план інтерактивного заходу, де відвідувач не просто дивиться, а опановує елемент НКС.
8	Підготовка до семінарського заняття. Створити серію постів або короткий сценарій відео для TikTok/Instagram про «закулісся» традиції.
9	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Змодельовати ситуацію обговорення виставки з носіями традиції. Як врахувати їхні побажання?
10	Розробити дидактичну гру для школярів на основі місцевої легенди або ремесла.
11	Підготовка до семінарського заняття. Запропонувати стратегію перетворення локального обряду на впізнаваний культурний бренд регіону.
12	Підготовка до семінарського заняття. Оцінити стан обраного елемента НКС за критеріями ЮНЕСКО (чи загрожує йому зникнення?).

Індивідуальне науково-дослідне завдання:

Обрати локальний елемент НКС (наприклад, специфічний рецепт регіону, традиційну гру, легенду або ремесло). Підготувати розширену картку опису елемента, яка включає відео/аудіо інтерв'ю з носієм, опис загрози зникнення та план заходів з його музеєфікації та популяризації.

Максимальна оцінка – 12 балів.

IV. Політика оцінювання

При вивченні освітнього компонента «Музейні практики збереження і популяризації об'єктів нематеріальної культурної спадщини» застосовується поточний та підсумковий семестрові форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу. Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями та під час дискусій при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях, у формі написання рефератів, виконання тематичних тестових завдань, підготовки ІНДЗ.

При вивченні освітнього компонента необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану навчальну, наукову і довідкову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем курсу.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі підписання здобувачем вищої освіти індивідуального плану обов'язковим є виконання індивідуальних завдань згідно зі встановленим викладачем графіком. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти:

регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на лекційних і семінарських заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань; повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені семінарські заняття. Навчання за індивідуальним графіком може бути організоване за допомогою дистанційних технологій навчання, або в інший спосіб (електронний особистий кабінет здобувача, електронна пошта, доступні аудіокомунікаційні сервіси).

Недопустимими є: пропуски з неповажних причин та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (окрім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати усі навчальні завдання, завдання підсумкового контролю. У разі використання ідей, тверджень, відомостей при виконанні усіх завдань, передбачених силабусом, необхідно у формі посилань вказувати на джерела інформації. Дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права. Дотримуватись положень «Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки».

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття з поважних причин та надав підтверджуючий документ, на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття (усно або у формі тестування) та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. Пропущені з поважних причин заняття відпрацьовуються у визначений час згідно затвердженого графіка.

Консультації здобувачам вищої освіти надаються: на кафедрі згідно графіку; онлайн через Університетський портал – Office 365, за допомогою Viber чи електронної скриньки (за попередньою домовленістю з викладачем).

Результати навчання, здобуті здобувачем освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації. Порядок та процедура визнання регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайносвіта, професійні стажування та ін.), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені силабусом навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК (але не пізніше початку останнього

місяця навчання, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання).

Загалом оцінювання здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки». Максимальну кількість балів (100) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом:

1. Робота на семінарських заняттях (максимум 60 балів – 6 балів x 10 занять).
2. Активна участь у роботі семінарських заняттях (максимум 6 балів).
3. Відвідування і робота на лекційних заняттях (максимум 10 балів).
4. Виконання завдань самостійної роботи (максимум 12 балів).
5. Виконання ІНДЗ (максимум 12 балів).

V. Підсумковий контроль

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи упродовж семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач фіксує у відомості суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу,

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Поняття «НКС». Трактуювання терміну науковцями та нормативними документами.
2. Особливості збереження об'єкту НКС.
3. Носії НКС та їх співпраця з музеями.
4. Національний перелік елементів НКС України та його поповнення.
5. Процеси фіксації та обліку об'єкта НКС.
6. Поняття «жива традиція».
7. Роль громад у збереженні НКС.
8. Охорона та консервація об'єктів НКС.
9. Методики проведення польових досліджень НКС.
10. Етичні норми роботи з НКС.

11. Форми музеєфікації об'єктів НКС.
12. Формування і діяльність живих музеїв, екомuzeїв, середовищних музеїв.
13. Цифрова популяризація НКС.
14. Партисипативна виставка і популяризація об'єктів НКС.
15. Взаємодія майстрів народної творчості і відвідувачів у музеї.
16. Роль сторітелінгу в популяризації обрядової культури.
17. Загрози для об'єктів НКС у сучасному глобалізованому світі.
18. Деконтекстуалізація спадщини: сутність та виклики.
19. Розробка плану заходів з охорони елемента НКС, що перебуває під загрозою зникнення.
20. Комерціалізація НКС: сутність та виклики.
21. Роль музею у збереженні НКС в умовах збройного конфлікту або надзвичайних ситуацій.
22. Залучення відвідувачів до вивчення та збереження традиційних знань через музейні проекти.
23. НКС та сталий розвиток регіону.
24. Оцінка ефективності музейної програми з популяризації НКС.
25. Концепція «спільного управління» спадщиною музеєм та громадою.
26. Моніторинг та оцінка музейної діяльності зі збереження об'єктів НКС.
27. Моніторинг та оцінка музейної діяльності із популяризації об'єктів НКС.
28. Успішні практики роботи з об'єктами НКС вітчизняних музеїв.
29. Успішні практики роботи з об'єктами НКС зарубіжних музеїв.
30. Проектування музейних заходів та програм з популяризації об'єктів НКС.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Дичковський С. І. Туристична діяльність скансенів у системі актуалізації ресурсів нематеріальної культурної спадщини. *Культура і сучасність*. 2020. № 1. С. 17–26.

2. Кадол О. Роль музеїв у збереженні культурної спадщини України в умовах воєнних викликів. *Філософія та управління*. 2025. № 1(5). С. 51-58.
3. Капітан Л., Товтин Я. Роль музеїв та культурних інституцій у збереженні та популяризації культурної спадщини в цифрову епоху. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2025. Вип. 51. С. 548–554.
4. Конвенція «Про охорону нематеріальної культурної спадщини» від 17.10.2003. Дата приєднання України: 06.03.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text
5. Кудерська Н., Кудерська І. Нематеріальна культурна спадщина України, її об'єкти (прояви). *Європейські перспективи*. 2015. Вип. 7. С. 59–67.
6. Кудерська Н. І., Кудерська І. О. Нормативно-правове забезпечення здійснення музеєфікації об'єктів нематеріальної культурної спадщини в Україні. *Верховенство права*. 2017. № 3. С. 81–89.
7. Кулиняк М. Цифрова культурна спадщина як феномен цифрової культури. *Культурологічний альм*. 2022. Вип. 3. С. 218-227.
8. Москвяк Я. Діджіталізація як інструмент збереження нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні в умовах післявоєнного відновлення. *Development Service Industry Management*. 2023. Вип. 4. С. 21–28.
9. Надольська В. Економусей: новітні практики в музейництві України. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку* : матер. міжнар. наук. конф., 22–23 листопада 2023 р. У 2 ч. Ч. 1 / Під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 80–82.
10. Надольська В. В. Середовищний музей як форма збереження та актуалізації історико-культурного ландшафту. *Волинський музейний вісник*: Наук. зб.: Вип. 12. / Упр-ня культури, з питань релігій та національностей. Волин. ОДА; Волин. краєзн. музей; каф. музеєзнавства, пам'яткознавства та інформ.-аналіт. діяльн. ВНУ імені Лесі Українки; упоряд. Є. І. Ковальчук. Луцьк, 2022. С. 25–29.
11. Надольська В., Гаврилюк С. Глокалізація і розвиток музейництва в Україні. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник*. Напрям: Культурологія. 2025. Вип. 50. С. 492–499.
12. Надольська В., Гаврилюк С. Музеї і нематеріальна культурна спадщина. *Актуальні питання гуманітарних наук*: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2023. Вип. 63, том 2. С. 16–24.
13. Новікова Г. Феномен тематичного парку як інноваційної моделі середовищних музеїв у ХХІ ст. *Культура України*. Серія: культурологія. 2018. Вип. 60. С. 98–106.

14. Оверчук О. Л., Щибря В. В. Нематеріальна культурна спадщина: особливості музеєфікації. *Культура України*. 2025. № 89. С. 31–40.
15. Про музеї та музейну справу : закон України [прийнято Верхов. Радою 29.06.1995 № 249/95-ВР]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>
16. Про затвердження примірного зразка форми облікової картки об'єкта (елемента) нематеріальної культурної спадщини України та визначення об'єктів нематеріальної культурної спадщини України : Наказ Міністерства культури України від 14.12.2012 № 1521. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1521734-12#n3>
17. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України: Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України № 449 від 25.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-23#n7>
18. Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини : закон України [прийнято Верхов. Радою 06.03.2008 № 132-VI]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/132-17>
19. Ричков Є. Нематеріальна культурна спадщина України під час війни: проблеми збереження, управління та популяризації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Історія». 2024. Вип. 65. С. 228–256.
20. Тарангул Л. М., Чернікова І. В., Дрогомирецька Л. Р. Збереження історико-культурної спадщини України як чинник національної ідентичності. *Культурологічний альм*. 2024. № 1. С. 147–159.
21. Томенко М., Харчук О. До питання співпраці України з ЮНЕСКО у сфері захисту культурної, природної та нематеріальної спадщини. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія: науковий журнал*. 2023. № 1. С. 232–242.
22. Baba M., Ghouati S. The Role of Museums in Preserving Intangible Cultural Heritage: Between Transmission and Innovation. *International Journal of Humanities and Educational Research(IJHER)*. 2025. Vol. 7. no. 2. P. 100-110.
23. Blent Karin. *Skansen*, 2005. 146 p.
24. Mendoza H. M., Talavera A. S. Governance Strategies for the Management of Museums and Heritage Institutions. *Heritage*. 2025. Vol. 8. No 4. Article 127. DOI: 10.3390/heritage8040127
25. Yaacob A. A., Harun N. Z. The Role of Museums in Advancing the Preservation of Historical Sites as Cultural Heritage. *Jurnal Kejuruteraan*. 2025. Vol. 37. No. 2. P. 657-665.

Інтернет-ресурси

1. Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини України. URL : <https://uccr.org.ua/nks/virtualnyj-muzej/>

2. Волинський краєзнавчий музей. URL : http://volyn-museum.com.ua/index/volinskij_kraeznav_chij_muzej/0-5
3. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України. URL : <https://mcs.gov.ua/wp-content/uploads/2024/02/nacjonalnyj-perelik-elementiv-nks-1.pdf>
4. Нематеріальна культурна спадщина Волині / Волинський обласний науково-методичний центр культури. URL: http://www.nmckvolyn.com.ua/video_detail.php?id=810.
5. Обласний перелік елементів НКС / Волинська обласна держадміністрація. URL : <https://voladm.gov.ua/article/elementi-nks-volini1/>
6. Український центр культурних досліджень. URL : <https://uccr.org.ua/>
7. ReHERIT. URL : <https://reherit.org.ua/pro-proekt/>
8. UNESCO Intangible Cultural Heritage. URL : <https://ich.unesco.org/en/home>